

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Compulsory Paper I

(History and its Theory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) 'History is what the historian tells us.' Discuss the nature of history and its objectivity in the context of this statement.
 - (2) Explain the relation between Political Science and History.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) What are the main features of Arabic history writing ?
 - (2) State the contribution of the Scientific School of History.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) In what way is history related to Ethics ?

P.T.O.

- (2) Explain the linear theory of history.
- (3) Explain the materialist theory of history.
- (4) Examine the impact of structuralism on history writing.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) 'Ramayan' — As a source of Ancient Indian History
- (2) Tacitus
- (3) Impact of Romanticism on the writing of history
- (4) Post-modernism
- (5) Alberuni
- (6) Auguste Comte's view of history.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'इतिहास म्हणजे जे इतिहासकार सांगतो तेच होय' — या विधानाच्या संदर्भात इतिहासाचे स्वरूप आणि त्याच्या वस्तुनिष्ठतेची चर्चा करा.
- (2) इतिहास आणि राज्यशास्त्र यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) अरब इतिहास लेखनाची मुख्य वैशिष्ट्ये काय होती ?
 - (2) इतिहासातील शास्त्रीय प्रवाहाचे योगदान सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) नीतीशास्त्र इतिहासाशी कोणत्या प्रकारे संबंधित आहे ?
 - (2) इतिहासा संदर्भातील एकरेषीय गतीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - (3) इतिहासाची भौतिकवादी मीमांसा स्पष्ट करा.
 - (4) इतिहास लेखनावर संरचनावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) 'रामायण' – प्राचीन भारतीय इतिहासाचे साधन
 - (2) टैसिटस
 - (3) इतिहास लेखनावरील स्वच्छंदतावादाचा परिणाम
 - (4) उत्तर-आधुनिकवाद
 - (5) अलबेरुनी
 - (6) ऑगस्ट कॉम्तचा इतिहासविषयक दृष्टीकोन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Compulsory Paper II

(Evolution of Ideas and Institution in Ancient India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the Religious and Non-religious literary sources of Ancient Indian History.

(2) Give an appraisal of Town Planning of Indus Civilization.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What role did iron play in changing Political and Economic life in Ancient India ?

(2) Take a survey of Social and Religious conditions of the Deccan under the Satavahanas.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Explain the position of women in the Rigvedic Society.
- (2) Take a brief review of the Philosophy of Buddhism.
- (3) Give information about 'Sabha' and 'Samiti'.
- (4) Describe the economic conditions in the age of the Guptas.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Debate on origin of the Aryans
- (2) Lineage Society
- (3) Emergence of caste based societies
- (4) Nalanda University
- (5) Concept of Kaliyuga
- (6) Trade in South India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या धार्मिक आणि अधार्मिक लेखी साधनांचे परीक्षण करा.
- (2) सिंधू संस्कृतीकालीन नगररचने विषयी मुल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारतातील राजकीय आणि आर्थिक जीवनात बदल घडवण्यात लोखंडाने कोणती पार पाडली ?
 - (2) सातवाहनकालीन दख्खनेतील धार्मिक आणि सामाजिक परीस्थीतीचा सविस्तर आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) ऋग्वेदकालीन समाजातील स्त्रीयांची स्थिती स्पष्ट करा.
 - (2) बौद्धधर्म तत्वज्ञानाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 - (3) 'सभा' आणि 'समिती' याविषयी माहिती द्या.
 - (4) गुप्तकालीन आर्थिक परीस्थीतीचे वर्णन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) आर्यांच्या मूलस्थानाविषयीचा वादांग
 - (2) वांशिक समाज
 - (3) जातीसमाजाचा उदय
 - (4) नालंदा विद्यापीठ
 - (5) कलियुग – एक संकल्पना
 - (6) दक्षिण भारतातील व्यापार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper 3

(Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the importance of Sanskrit sources useful for the study of Maratha Polity.

(ii) Examine the provincial administration under the Maratha Polity.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What was the Watan system ? How is it useful in administration of Maratha State ?

(ii) The Judicial structure in Maratha State.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the village administration under the Maratha State.

(ii) Explain the caste system under the Marathas.

(iii) State the duties of Amatya in Central Administration of Maratha State.

(iv) Examine the duties of Kamavisdar under the Maratha State.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Sabhasad Bakhar

(ii) Inampatti

(iii) Brahma Sabha

(iv) Deodand

(v) Duties of Havaldar in Fort Administration

(vi) Alutedar.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या संस्कृत साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.

(ii) मराठा राज्याच्या अधिपत्याखालील प्रांतिय प्रशासन व्यवस्थेचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) वतनपद्धती काय होती ? मराठा राज्याच्या प्रशासन व्यवस्थेत ती कशी उपयुक्त होती ?

(ii) मराठा राज्याची न्यायविषयक रचना.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) मराठा राज्यातील ग्रामिण प्रशासन स्पष्ट करा.

(ii) मराठा राज्यातील जातीव्यवस्था स्पष्ट करा.

(iii) मराठा राज्यातील केन्द्रिय प्रशासनातील अमात्याची कर्तव्ये सांगा.

(iv) मराठा राज्यातील कमाविसदाराच्या कर्तव्यांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) सभासद बखर
- (ii) इनामपट्टी
- (iii) ब्रम्हसभा
- (iv) देवदंड
- (v) किल्ला प्रशासनातील हवालदाराची कर्तव्ये
- (vi) अलुतेदार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper I

(Cultural History of Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain how the name Maharashtra emerged with special reference to various thinkers.

(ii) Explain the geographical features of Maharashtra.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Describe the salient features of the culture of Maharashtra.

(ii) Explain the concept of 'Maharashtra Dharma'. Bring out its various interpretations.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the teaching of Varkari Cult.

(ii) State the nature and importance of Shahiri Literature.

(iii) State the architectural features of temples under the Marathas.

(iv) Discuss the impact of Islam on Marathi language and literature.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Origin of Marathi Language

(ii) Salient features of Folk literature

(iii) 'Panchakrishna' in Mahanubhav Cult

(iv) Shaktipithas in Maharashtra

(v) Performing arts in Medieval Maharashtra

(vi) Features of Marathi Paintings.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) विविध विचारवंतांचा संदर्भ देऊन महाराष्ट्राला 'महाराष्ट्र' नाव कसे पडले ते स्पष्ट करा.

(ii) महाराष्ट्राची भौगोलिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) महाराष्ट्र संस्कृतीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

(ii) 'महाराष्ट्र धर्म' संकल्पना स्पष्ट करून तिचे विविध अन्वयार्थ लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) वारकरी संप्रदायाची शिकवण स्पष्ट करा.

(ii) शाहिरी वाङ्मयाचे स्वरूप आणि महत्त्व सांगा.

(iii) मराठेकालीन मंदिरांची स्थापत्यशास्त्रीय वैशिष्ट्ये सांगा.

(iv) मराठी भाषा व साहित्यावरील इस्लामच्या प्रभावाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) मराठी भाषेचा उगम
- (ii) लोक वाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (iii) महानुभाव संप्रदायातील 'पंचकृष्ण'
- (iv) महाराष्ट्रातील शक्तीपीठे
- (v) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील सादरीकरणाची कला
- (vi) मराठी चित्रकलेची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper II

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the demerits in caste system.

(ii) Explain the term 'Dalit' with references to the views of various thinkers.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the contribution of Vardhaman Mahavir's thoughts in context of social equality.

(ii) Discuss the work of Arya Samaj for establishing equality in the society.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the role of Saint Eknath in highlighting the problems of Untouchability.

(ii) Discuss the work of Kisan Faguji Bansode in Dalit Movement.

(iii) Discuss the work of Prarthana Samaj in Social Reform Movement.

(iv) Explain the teachings and importance of Satyashodhak Samaj in the context of social equality.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Emergence of Caste system

(ii) Equalitarian thoughts of Gautam Buddha

(iii) Saint Janabai

(iv) Saint Tukaram

(v) Anarya Dosh Pariharak Mandali

(vi) Brahmo Samaj.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) जातीव्यवस्थेतील दोष सांगा.

(ii) विविध विचारवंतांच्या विचारांचा संदर्भ देऊन 'दलित' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) सामाजिक समतेच्या संदर्भात वर्धमान महावीरांच्या विचारांचे योगदान स्पष्ट करा.

(ii) समाजामध्ये समता प्रस्थापित करण्यासाठी आर्य समाजाने केलेल्या कार्याची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) संत एकनाथांनी अस्पृश्यांच्या समस्यांवर प्रकाश टाकण्यात पार पाडलेली भूमिका स्पष्ट करा.

(ii) दलित चळवळीतील किसन फागूजी बनसोडे यांच्या कार्याची चर्चा करा.

(iii) समाज सुधारणा चळवळीतील प्रार्थना समाजाच्या कार्याची चर्चा करा.

(iv) सामाजिक समतेच्या संदर्भात सत्यशोधक समाजाची शिकवण व महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) जातिव्यवस्थेचा उदय
- (ii) गौतमबुद्धाचे समतावादी विचार
- (iii) संत जनाबाई
- (iv) संत तुकाराम
- (v) अनार्य दोष परिहारक मंडळी
- (vi) ब्राम्हो समाज.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper III

(History and Philosophy of Science and Technology)

(Development in the West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Assess the contribution of ancient Roman civilization to the development of science and technology.

(ii) Discuss the relation between Church and Science in the Medieval period.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Evaluate the impact on technological progress made by the use of steam and electricity.

(ii) Explain the impact of Darwinism on political, social and economic fields.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Discuss the nature of the Copernican revolution in Astronomy.

(ii) Explain the concept 'Renaissance'.

(iii) Write about science and technology in Egyptian Civilization.

(iv) Write the contribution of Galileo in the progress of modern science.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Role of monasteries in preserving science

(ii) Philosophy of science

(iii) Communication revolution with special reference to internet

(iv) Importance of the invention of Telescope

(v) Definitions of technology

(vi) Achievement of ancient China in technology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीमधील प्राचीन रोमन संस्कृतीच्या योगदानाचे मुल्यमापन करा.

(ii) मध्ययुगीन चर्चा आणि विज्ञान यांच्या संबंधावर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) वाफेच्या आणि विद्युतशक्तीच्या वापरामुळे तंत्रज्ञानातील प्रगतीवर झालेल्या परीणामांचे मुल्यांकन करा.

(ii) डार्विनवादाचा राजकीय, सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

(i) खगोलशास्त्रातील कोपर्निकन क्रांतीच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

(ii) प्रबोधन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(iii) इजिप्तच्या संस्कृतीतील विज्ञान व तंत्रज्ञानाविषयी लिहा.

(iv) आधुनिक विज्ञानातील प्रगतीमधील गॅलिलीओची कामगिरी लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (i) विज्ञान जतन करण्यापाठीमागील मठांची भूमिका
- (ii) विज्ञानाचे तत्वज्ञान
- (iii) इंटरनेटच्या विशेष संदर्भात संज्ञापन क्रांती
- (iv) दुर्बिणीच्या शोधाचे महत्त्व
- (v) तंत्रज्ञानाच्या व्याख्या
- (vi) तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील प्राचीन चीनची प्रगती.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

USA : From Isolation to Hegemony—1865 to 1989

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the relations between Japan and the United States upto World War I.

(ii) Discuss the foreign policy of President Woodrow Wilson in the context of his 14 points.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the role of the United States in the formation and working of the United Nations.

(ii) Was the United States responsible for the Cold War ? Discuss.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Discuss the role played by the United States in the building of the Panama Canal.

(ii) Explain the relation between the United States and the League of Nations.

(iii) State the significance of the Lend Lease Acts.

(iv) What is NATO ? Explain its structure and working.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Open Door Policy

(ii) Pan Americanism

(iii) Atlantic Charter (1941)

(iv) Marshall Plan

(v) SEATO

(vi) Star Wars Programme.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) जपान व अमेरिका यांचेतील पहिल्या महायुद्धापर्यंतच्या संबंधाचे परीक्षण करा.

(ii) राष्ट्राध्यक्ष वुड्रो विल्सन यांच्या परराष्ट्रीय धोरणाची चौदा तत्वांच्या संदर्भात चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) संयुक्त राष्ट्रसंघाची निर्मिती व कार्याच्या संदर्भात अमेरिकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

(ii) शीतयुद्धास अमेरिका जबाबदार ठरते का ? चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) पनामा कालव्याच्या उभारणीच्याकार्यात अमेरिकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

(ii) राष्ट्रसंघ आणि अमेरिका यांचेतील संबंध स्पष्ट करा.

(iii) लॅंड लिज कायद्याचे महत्व सांगा.

(iv) नाटो काय आहे ? नाटोची रचना व कार्य स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) मुक्तद्वार धोरण
- (ii) सकल अमेरिकावाद
- (iii) अटलांटिक सनद (1941)
- (iv) मार्शल योजना
- (v) सिटो (SEATO)
- (vi) Star Wars Programme
स्टार वॉर्स कार्यक्रम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper 4

(History and Its Practice)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the nature and methods of External Criticism.

(2) Examine the various aspects of synthetic operations in research.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the contribution of Sir William Jones to Indian History.

(2) Discuss the traditional Indian concept of History.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) How is the outline of a research topic prepared ?
Explain.

(2) What is negative criticism ?

(3) Discuss the main features of the subaltern school of history.

(4) What is a myth ? How is it useful as a source in history ?

4. Write short notes in **100** words on any *four* of the following : [20]

(1) Fundamental research

(2) Hypothesis

(3) Primary sources

(4) Jadunath Sarkar

(5) Romila Thapar

(6) Folklore as a source.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

(1) बहिरंग परीक्षणाचे स्वरूप व पद्धत स्पष्ट करा.

(2) संशोधनातील संश्लेषणात्मक प्रक्रियेचे विविध अंगाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

(1) सर विल्यम जोन्स यांचे भारतीय इतिहासातील योगदानाचे परीक्षण करा.

(2) पारंपारीक भारतीय इतिहासाच्या संकल्पनेची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

(1) संशोधनाविषयी रूपरेषा कशी तयार केली जाते ? स्पष्ट करा.

(2) नकारात्मक परीक्षण म्हणजे काय ?

(3) वंचितांच्या इतिहास लेखन प्रवाहाच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(4) मिथक म्हणजे काय ? इतिहासात साधन म्हणून कसा उपयोग होतो ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मुलभूत संशोधन
- (2) गृहितक
- (3) प्राथमिक साधने
- (4) यदूनाथ सरकार
- (5) रोमिला थापर
- (6) दंतकथा एक साधन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper No. 5

(Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the foreign sources for the history of Mughal India.

(2) Explain the theory of feudal state in the context of medieval India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Briefly discuss the main features of Sufi Philosophy. What was the impact of Sufism on medieval India ?

P.T.O.

(2) Discuss the main features of the debate on 18th century India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Discuss Abul Fazal's ideas on kingship.

(2) What is social mobility ? Explain with examples.

(3) Write a note on the trade routes of medieval India.

(4) Examine the various types of land grants under the Vijayanagar State.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Minhaj-us-Siraj

(2) Factory Records as a source

(3) Urban Revolution

(4) Sant Kabir

(5) Jahagirdari

(6) Dam and Jital.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मुगल भारताच्या इतिहासाच्या परकीय साधनांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (2) मध्ययुगीन भारताच्या संदर्भात सामंतशाही राज्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सुफी तत्वज्ञानाची मुख्य वैशिष्ट्यांची थोडक्यात चर्चा करा व मध्ययुगीन भारतावर सुफी पंथाचा काय प्रभाव पडला ?
- (2) 18व्या शतकातील भारताविषयी प्रवादाच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) अबूळ फजलच्या राजपदाविषयीच्या विचारांची चर्चा करा.
- (2) सामाजिक गतिशिलता म्हणजे काय ? उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.
- (3) मध्ययुगीन भारतातील व्यापार मार्गावर टिप लिहा.
- (4) विजयनगर राज्यांतर्गत भूमिदानाच्या विविध प्रकारांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) मिन्हाज-उस-सिराज
- (2) बखारीमधील नोंदी एक साधन
- (3) नागरी क्रांती
- (4) संत कबिर
- (5) जहागिरदारी
- (6) दाम व जित्तल.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper 6

(Socio-economic History of the Marathas)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the Marathi sources for the study of the socio-economic history of the Marathas.

(2) “The Patil was the backbone of the village administration.” Explain.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) “The various types of marriage of the Maratha period were detrimental to the status of women.” Discuss.

(2) Discuss the various types of fairs celebrated in the Maratha period.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Discuss the system of higher education in the Maratha period.
 - (2) Examine the revenue reforms undertaken by Chhatrapati Shivaji.
 - (3) Which were the main trade routes running through Medieval Maharashtra ?
 - (4) Discuss the classification of coins in Chhatrapati Shivaji's period.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Rajaramcharitam
 - (2) Chaugula
 - (3) Gotsabha
 - (4) Makarsankranta
 - (5) Chaul—a trading port
 - (6) Rajapur—a trading port.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त मराठी साधनांचे परीक्षण करा.
 - (2) “ग्रामिण प्रशासनात पाटील हा मुख्य कणा होता.” स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) “मराठेकालीन विवाह पद्धतींमुळे स्त्रीयांची स्थितीवर मोठे आघात होत होते.” चर्चा करा.
- (2) मराठा काळखंडात होणाऱ्या अनेक प्रकारच्या जत्रां विषयी चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) मराठेकालीन उच्चशिक्षणपद्धतीवर चर्चा करा.
- (2) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी केलेल्या महसूल पद्धतीमधील सुधारणांचे परीक्षण करा.
- (3) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील मुख्य व्यापारी मार्ग कोणते होते ?
- (4) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळातील नाण्यांच्या वर्गीकरणाविषयी चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) राजारामचरीतम्
- (2) चौगूला
- (3) गोतसभा
- (4) मकरसंक्रांत
- (5) चौल—एक व्यापारी बंदर
- (6) राजापूर—एक व्यापारी बंदर.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper V

(Marathas in 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the bases of Maratha Political Power.

(ii) Discuss the changing nature of Maratha State.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the nature of the Maratha Confederacy.

(ii) Discuss the Maratha Expansion in Malwa and Bundelkhand.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain how the office of Peshwa increased in importance.

(ii) Discuss the Maratha expansion in North Karnataka.

(iii) Explain the concept of Maharashtra Dharma.

(iv) Explain the constitutional significance of the *three* important Sanadas.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Saranjamdari system

(ii) The importance of Watan in Maratha period

(iii) Malhar Rao Holkar

(iv) The influence of Marathas in Orissa

(v) Raja Chhatrasal

(vi) War of Dabhai.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) मराठा राजकीय सत्तेच्या आधारभूत घटकांचे परीक्षण करा.

(ii) मराठा राज्याच्या बदलत्या स्वरूपावर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) मराठा मंडळाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(ii) माळवा आणि बुंदेलखंडातील मराठ्यांचा सत्ता विस्ताराची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) पेशवे पदाचे महत्व कसे वाढत गेले ते स्पष्ट करा.

(ii) उत्तर कर्नाटकातील मराठ्यांच्या सत्ताविस्ताराची चर्चा करा.

(iii) महाराष्ट्र धर्म ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(iv) तीन महत्वपूर्ण सनदांचे घटनात्मक महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिप लिहा : [20]

- (i) सरंजामदारी पद्धती
- (ii) मराठा कालखंडातील 'वतनास' असणारे महत्व
- (iii) मल्हारराव होळकर
- (iv) ओरीसातील मराठ्यांचा प्रभाव
- (v) राजा छत्रसाल
- (vi) डभईचे युद्ध.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-205

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper VI

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) How was the work of Rajarshi Shahu Maharaj and Vitthal Ramji Shinde responsible in lessening untouchability in early 20th century ?

(ii) Discuss the political and religious ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an account of the Mahad Satyagraha and explain its significance in the Dalit Movement.

(ii) Examine the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in strengthening the position of Dalits through the Indian constitution.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) State the importance of Kalaram Mandir Satyagraha.
- (ii) Evaluate the work of 'Republican Party of India'.
- (iii) Which factors led to Dr. Babasaheb Ambedkar's great conversion to Buddhism ?
- (iv) Examine the importance of Feminist Dalit Literature.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Vedokta incident
- (ii) Bahishkrit Hitakarni Sabha
- (iii) The relation between Dr. B. R. Ambedkar and the British Government
- (iv) Hindu Code Bill
- (v) Parvati Satyagraha
- (vi) Ambedkari Jalase.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(i) 20व्या शतकाच्या पूर्वार्धात राजर्षि शाहू महाराज आणि विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी केलेले कार्य अस्पृश्यता कमी करण्यास कसे जबाबदार ठरले ?

(ii) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या राजकीय आणि धार्मिक विचारांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(i) महाडच्या सत्याग्रहाचा वृत्तांत द्या आणि दलित चळवळीतील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

(ii) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी भारतीय राज्यघटनेद्वारे दलितांची स्थिती बळकट करण्यासाठी पारपाडलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) काळाराम मंदिर सत्याग्रहाचे महत्व सांगा.

(ii) 'रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया' या पक्षाच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

(iii) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या बौद्ध धर्म प्रवेशास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?

(iv) स्त्रीवादी दलित साहित्याच्या महत्वाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) वेदोक्त प्रकरण
- (ii) बहिष्कृत हितकारणी सभा
- (iii) डॉ. बी.आर. आंबेडकर आणि ब्रिटीश सरकार संबंध
- (iv) हिंदू कोड बिल
- (v) पर्वती सत्याग्रह
- (vi) आंबेडकरी जलसे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper VII

(Economic History of Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the land revenue system under the Mughals.

(ii) Explain the salient features of Textile and Dyeing Industry in Medieval India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the main features of currency in Medieval South India.

(ii) Discuss the economic aspects of the political transition in the 18th century.

P.T.O.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *two*) : [20]

(i) Discuss the features of Iqta system.

(ii) Examine the nature of commercialization of agriculture under the Mughals.

(iii) Examine the Currency and Banking system under the Mughals.

(iv) Highlight the Grand Trunk Road in medieval period.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Urbanisation

(ii) Saltpeter

(iii) Banjaras

(iv) The South Indian Guilds

(v) Agrahar

(vi) Dadni System.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(i) मुघलकालीन जमीन महसूल व्यवस्थेचे परीक्षण करा.

(ii) मध्ययुगीन भारतातील कापड व रंगकाम उद्योगांची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(i) मध्ययुगीन दक्षिण भारतातील चलन व्यवस्थेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

(ii) 18व्या शतकातील राजकीय स्थित्यंतराच्या आर्थिक स्वरूपाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) इक्ता पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.

(ii) मुघलकालीन शेतीच्या व्यापारीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(iii) मध्ययुगीन चलन व बँकिंग व्यवस्था विशद करा.

(iv) मध्ययुगीन ग्रँट ट्रंक रोडवर प्रकाश टाका.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) शहरीकरण
- (ii) सोरा
- (iii) बंजारा
- (iv) दक्षिण भारतातील श्रेणी
- (v) अग्रहार
- (vi) दादणी पद्धती.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4305]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper 8

(History of Science and Technology in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) Give an account of Town-planning and Metallurgy in the Harappan Civilization.

(2) Give an account of Agricultural Technology in Medieval India.

2. Attempt any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) Examine the contribution of Sushruta and Nagarjuna to Ancient Indian Medicine.

(2) Examine the science policy during the British period.

3. Attempt any *two* of the following in **250** words each : [20]

(1) Explain the contribution of Pandit Jawaharlal Nehru to the development of Science.

P.T.O.

- (2) Discuss the development of Mathematics in Ancient India.
 - (3) Assess the contribution of Sawai Jaisingh of Jaipur in the field of scientific knowledge.
 - (4) Discuss the contribution of Sir C.V. Raman to Science.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Hemadpanthi Architecture
 - (2) Atomic Energy Research in Independent India
 - (3) S.S. Bhatnagar
 - (4) The Royal Asiatic Society
 - (5) Irrigation Technology in Medieval India
 - (6) Military Technology in Medieval India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) हडप्पा संस्कृतीच्या काळातील नगर-रचना आणि धातुशास्त्र यांची माहिती द्या.
 - (2) मध्ययुगीन भारतातील कृषि तंत्रज्ञानाविषयी माहिती द्या.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) प्राचीन भारतातील वैद्यकशास्त्रामधील सुश्रुत व नागार्जुन यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 - (2) ब्रिटिशकालीन वैज्ञानिक धोरणाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) पं. जवाहरलाल नेहरू यांनी विज्ञानाच्या प्रगतीसाठी केलेल्या योगदानाचे वर्णन करा.
- (2) प्राचीन भारतातील गणितशास्त्राच्या विकासाची चर्चा करा.
- (3) जयपूरचा सवाई जयसिंग याने विज्ञानाच्या क्षेत्रात केलेल्या योगदानाचा आढावा घ्या.
- (4) सर सी.व्ही. रामन यांच्या विज्ञान क्षेत्रातील योगदानाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) हेमाडपंथी स्थापत्यकला
- (2) स्वतंत्र भारतातील अणु-ऊर्जा संशोधन
- (3) एस्.एस्. भटनागर
- (4) रॉयल एशियाटिक सोसायटी
- (5) मध्ययुगीन भारतातील पाणी पुरवठ्यामधील तंत्रज्ञान
- (6) मध्ययुगीन भारतातील लष्करी तंत्रज्ञान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper 7

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the contribution of ancient Mesopotamia to the field of Arts and Science.

(ii) 'Classical Greek Civilization provided the foundation of Modern Western Culture.' Discuss.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the main features of the Republican form of Government in Ancient Rome.

(ii) 'Feudalism was neither strictly an economic system nor strictly political.' Explain.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Explain the teachings and philosophy of Zarathustra.
- (ii) Discuss the main features of Athenian democracy.
- (iii) What were the Dark Ages ? Explain.
- (iv) Discuss the factors responsible for the rise of nation-states in Europe.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each) : [20]

- (i) Medical science in ancient Egypt
- (ii) Philosophy of Lao Tze
- (iii) Astronomy in ancient Greece
- (iv) Architecture in ancient Rome
- (v) Role of Latin in medieval Europe
- (vi) Absolute Monarchy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) कला आणि विज्ञानाच्या क्षेत्रातील प्राचीन मेसोपोटेमियांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

(ii) 'अभिजात ग्रीक संस्कृतीने आधुनिक पाश्चात्य संस्कृतीचा पाया घातला.' चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) प्राचीन रोममधील प्रजासत्ताक राज्यव्यवस्थेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(ii) 'सामंतशाही ही पूर्णतः आर्थिक किंवा राजकीय व्यवस्था नाही.' चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) झरशुष्ट्राची शिकवण आणि तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

(ii) अथेन्समधील लोकशाहीच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(iii) अंधःकार युग म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.

(iv) युरोपमधील राष्ट्र-राज्यांच्या उदयास कारणीभूत ठरणान्या घटकांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]

- (i) प्राचीन इजिप्तमधील वैद्यकीय शास्त्र
- (ii) लाओत्सेचे तत्वज्ञान
- (iii) प्राचीन ग्रीसमधील खगोलशास्त्र
- (iv) प्राचीन रोममधील स्थापत्य
- (v) मध्ययुगीन युरोपमधील लॅटीनभाषेची भूमिका
- (vi) अनियंत्रित राजसत्ता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Course No. 8

(Indian History : Challenges and Perspectives)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Critically examine the organic theory of state in Ancient Indian History.

(ii) Define Urbanisation. Explain the Socio-Economic aspects of Urban Society.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Feudalism ? Explain the nature of Indian Feudalism.

P.T.O.

(ii) State the meaning of capitalism. What role did the Foreign Capitalists play in India before Independence ? Explain.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Mention the salient features of theocratic state.

(ii) State the contribution of orientalist scholars to the Indian History.

(iii) What factors led to the potentialities of capitalism in India ?

(iv) Explain the nature of democratic state in India.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Ghazali's Ideology of state.

(ii) Types of urbanisation.

(iii) Feudalism debate.

(iv) Objectives of capitalism.

(v) Philosophical foundation of Nationalism.

(vi) Critique on orientalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) प्राचीन भारतीय राज्यविषयक सेंद्रिय सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

(ii) नागरीकरणाचा अर्थ सांगून नागरी समाजाचे सामाजिक व आर्थिक घटक विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) सामंतवाद म्हणजे काय ? भारतीय इतिहासातील सामंतवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(ii) भांडवलशाहीचा अर्थ सांगा. स्वातंत्र्यपूर्व भारतातील परकीय भांडवलदारांनी काय भूमिका बजावली होती ? विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) ईश्वरसत्ताक राज्याची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

(ii) पौर्वात्यवाद्यांचे भारतीय इतिहासास लाभलेले योगदान सांगा.

(iii) भारतातील भांडवलशाही सक्षम होण्यास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?

(iv) भारतीय लोकसत्ताक राज्याचे स्वरूप विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

(i) घझाळीचे राज्यविषयक विचार

(ii) नागरीकरणाचे प्रकार

(iii) सामंतशाहीविषयक विवाद

(iv) भांडवलवादाची उद्दिष्ट्ये

(v) राष्ट्रवादाची तात्विक बैठक

(vi) पौरात्यवादावरील टिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-303

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper No. 9

(Economic History of Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the nature of the various phases of colonial economy.

(ii) What is meant by 'commercialization of agriculture' ? Explain the causes and consequences of the commercialization of agriculture.

P.T.O.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (i) State the salient features of permanent settlement system and discuss its merits and demerits.
 - (ii) Give an account of the development of Steel and Iron industry under the British in India.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Explain the importance of Railways in the colonial economy.
 - (ii) Define the term 'Deindustrialization'. State its consequences.
 - (iii) Explain the nature of Textile Industry.
 - (iv) Explain the achievement of Presidency Bank's in India.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Merits of Ryotwari.
 - (ii) Main centres of Coal Industry.
 - (iii) Importance of Shipping Industry.
 - (iv) Examine the nature of Internal Trade.
 - (v) Significance of Indigenous Banking.
 - (vi) Functions of Reserve Bank of India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील विविध टप्प्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(ii) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ? शेतीच्या व्यापारीकरणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) 'कायमधारा पद्धतीची' ठळक वैशिष्ट्ये सांगून तिच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.

(ii) ब्रिटिशकालीन भारतातील पोलाद आणि लोखंड उद्योगांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील रेल्वे उद्योगाचे महत्व स्पष्ट करा.

(ii) 'अनुद्योगीकरण' ही संज्ञा स्पष्ट करा. त्याचे परिणाम सांगा.

(iii) सुती कापड उद्योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(iv) भारतातील इलाखा बँकांची (प्रेसिडेन्सी बँकाची) कामगिरी स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'रयतवारी पद्धती'चे गुण
- (ii) कोळसा उद्योगाची प्रमुख केंद्रे
- (iii) जहाज उद्योगाचे महत्व
- (iv) अंतर्गत व्यापाराच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा
- (v) सराफी पेढी पद्धतीचे महत्व
- (vi) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कामे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper No. 15

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Change)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(i) Explain the salient features of Ancient and Medieval Maharashtra.

(ii) Give an account of the rise of Bureaucracy in the 19th century Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss critically the impact of Humanism on the social reformers in Maharashtra.

P.T.O.

(ii) State the philosophical foundation of Pune Sarvajanik Sabha and examine its role in creating national consciousness in Maharashtra.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the historical significance of Chhatrapati Shivaji's Swarajya.

(ii) Explain the main features of utilitarian philosophy.

(iii) State in brief the causes of Non-Brahman Movement.

(iv) Explain the nature of Economic Nationalism in Maharashtra.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Code of Elphinstone.

(ii) Romanticism.

(iii) What is 'Social Mobility' ?

(iv) The salient features of 'Working Class Movement'.

(v) Explain the term 'Cultural Nationalism'.

(vi) What is 'Emancipation of Women' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) प्राचीन आणि मध्ययुगीन महाराष्ट्राची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(ii) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील नोकरशाहीच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) महाराष्ट्रातील समाजसुधारकांवरील मानवतावादाच्या प्रभावाची चिकीत्सक चर्चा करा.

(ii) पुणे सार्वजनिक सभेची तात्वीक बैठक सांगून महाराष्ट्रात राष्ट्रीय जागृति निर्माण करण्यामध्ये तिने बजावलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) छ. शिवाजी राजांच्या स्वराज्याचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.

(ii) उपयुक्ततावादी तत्वज्ञानाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(iii) ब्राह्मणेतर चळवळीची कारणे थोडक्यात सांगा.

(iv) महाराष्ट्रातील आर्थिक राष्ट्रवादाचे स्वरूप विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) एलफिन्स्टनची कायदेसंहिता.
- (ii) स्वच्छंदतावाद.
- (iii) 'सामाजिक गतीशीलता' म्हणजे काय ?
- (iv) 'कष्टकरी वर्गाच्या चळवळीची' ठळक वैशिष्ट्ये.
- (v) 'सांस्कृतिक राष्ट्रवाद' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (vi) 'स्त्रियांची बंधमुक्ती' म्हणजे काय ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper No. 16

[British Administrative Policies in India (1765-1892)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the ideological influences on British Administrative Policy.

(2) Explain the social policy of the British Government from 1765 to 1892.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the British Educational Policy in India.

(2) Examine the provisions of the Act of 1861.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) State the importance of the Regulating Act of 1773.
- (2) Assess the 'Permanent Settlement' system under the British.
- (3) Write about development of bureaucracy in British period.
- (4) Explain the significance of Queen's Proclamation.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Judicial reforms of Lord Cornwallis.
- (2) What is Commercialization of Agriculture ?
- (3) Main features of De-industrialization
- (4) Recommendations of Strachey Commission
- (5) Provisions of Vernacular Press Act.
- (6) Importance of the Indian Councils Act of 1892.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) ब्रिटिश प्रशासकीय धोरणावरील वैचारिक प्रभावाची चर्चा करा.

(2) 1765 ते 1892 या कालखंडातील ब्रिटिश शासनाचे सामाजिक धोरण स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) भारतातील ब्रिटिशांच्या शैक्षणिक धोरणांची चर्चा करा.

(2) 1861 च्या कायद्यातील तरतुदींचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(1) 1773 च्या नियामक कायद्याचे महत्व विशद करा.

(2) ब्रिटिशकालीन 'कायमधारा महसूल पद्धती'चे मूल्यमापन करा.

(3) ब्रिटिशकालीन नोकरशाहीचा विकासाचा आढावा घ्या.

(4) राणीच्या जाहिरनाम्याचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) लॉर्ड कॉर्नवालीसच्या न्यायालयीन सुधारणा.
- (2) शेतीचे व्यापारीकरण म्हणजे काय ?
- (3) अनुद्योगीकरणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये
- (4) स्ट्रॅची समितीच्या शिफारसी
- (5) देशी वृत्तपत्र कायद्यातील तरतुदी
- (6) 1892 च्या भारतीय कायदेमंडळविषयक कायद्याचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper No. 17

(Gender and Indian History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is 'Patriarchy' ? Examine the views of Gerda Lerner on Patriarchy.

(ii) Discuss the post-modern approach of Feminism.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) How have the family, caste and community factors affected the life of women in India ?

(ii) Critically examine the position of women in Indian religion.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the views of Simone de Beauvoir about Gender.

(ii) State the salient features of liberal approaches to feminism.

(iii) Examine the merits and demerits of patriarchy in India.

(iv) Discuss the conceptualizations regarding women in Hindu philosophy.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Betty Friedan.

(ii) Concept of 'Feminism'

(iii) Radical approach to Feminism.

(iv) Define 'Emancipation of Women'.

(v) The position of worker women.

(vi) The views on women in 'Manusmriti.'

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (i) 'पितृसत्ताक पद्धती' म्हणजे काय ? ते सांगून त्यावरील जेडा लर्नरच्या विचारांचे परीक्षण करा.
 - (ii) स्त्रीवादाच्या उत्तर-आधुनिक दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (i) भारतातील स्त्रीजीवनावर कुटुंब, जात व समाज या घटकांनी कसा परिणाम केला आहे ?
 - (ii) भारतीय धर्मातील स्त्रीविषयक स्थानांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
 - (i) लिंगभावविषयक सायमन द बेव्होइरचे (Simone de Beauvoir) विचार स्पष्ट करा.
 - (ii) स्त्रीवादविषयक उदारमतवादी विचारप्रवाहाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
 - (iii) भारतातील पितृप्रधान व्यवस्थेच्या गुण-दोषांचे परीक्षण करा.
 - (iv) हिंदू तत्त्वज्ञानातील स्त्रीविषयी संकल्पनात्मक विचारांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) बेटि फ्रायडन (Betty Friedan)
- (ii) 'स्त्रीवाद' ही संकल्पना
- (iii) स्त्रीवादी पुरोगामी दृष्टीकोन
- (iv) 'स्त्रीयांची बंधमुक्ती' याचा अर्थ सांगा.
- (v) कष्टकरी स्त्रीयांचे स्थान
- (vi) मनुस्मृतीतील स्त्रीविषयक दृष्टीकोन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper No. 18

(East Asia : China, 1900-2000)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of pre-modern society and economy in China.

(2) Explain the political philosophy of Dr. Sun Yat-Sen.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss China's economic development under Chairman Mao's Great Leap Programme.

(2) Explain the features of China's Foreign Policy from 1949 to 2000.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the significance of the Opium Wars and the treaties signed by China thereafter.

(2) What were the causes of the Boxer Rebellion ?

(3) Discuss the reasons for Kuomintang-Communist collaboration.

(4) Examine the main features of the Cultural revolution.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Taiping Rebellion

(2) Hunan uprising

(3) Yuan Shi Kai

(4) Northern Expedition of Chiang Kai-shek

(5) Long March

(6) Tiananmen Square Incident.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) चीनमधील आधुनिकपूर्व समाज व अर्थव्यवस्थेच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

(2) डॉ. सन-यत-सेनचे राजकीय तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) अध्यक्ष माओच्या उत्तुंग झेप कार्यक्रमांतर्गत चीनमधील आर्थिक विकासाची चर्चा करा.

(2) इ. स. 1949 ते 2000 या कालखंडातील चीनच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(1) अफूची युद्धे व त्यानंतर चीनने केलेल्या करारांचे महत्व स्पष्ट करा.

(2) बॉक्सर बंडाची कारणे काय होती ?

(3) कोमिंटॉंग-कम्युनिस्ट सहकार्यांच्या कारणांची चर्चा करा.

(4) सांस्कृतिक क्रांतीच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) तायपिंग बंड
- (2) हुनान उठाव
- (3) युआन-शि-काई
- (4) चॅंग-कै-शेकची उत्तरेकडील मोहिम
- (5) दिर्घ कूच (Long March)
- (6) तियानानमेन चौक प्रसंग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper No. 10

[History of Modern India (1857-1971)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is 'Modernity' ? Discuss the salient features of India's modernity.

(2) Explain the concept 'Mass Movements' and describe the mass movements in India, led by Mahātma Gandhi.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the contribution of 'Punē Sārvajanik Sabha as a predecessor of Indian National Congress.

(2) 'The freedom struggle of India was a war of positions.' Do you agree ? Why ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following question in **250** words each : [20]

- (1) What was the 'Safety Valve theory' ? Describe the critique of the theory with special reference to Dr. Sumit Sircar.
- (2) 'To maintain Indian National Integration, secularism is an essential factor.' Discuss.
- (3) Explain the importance of the Indian Constitution.
- (4) State the relationship between the Indian culture and the Indian
ness

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Renaissance in Bengal
- (2) Act of 1935 and constitutional development.
- (3) Young Bengal Movement.
- (4) Importance of mixed economy
- (5) Secularism
- (6) Concept of culture.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) 'आधुनिकता' म्हणजे काय ? भारताच्या आधुनिकतेच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(2) 'जन चळवळ' ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि भारतातील महात्मा गांधींनी नेतृत्व केलेल्या जनचळवळींचे वर्णन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) भारतीय राष्ट्रीय सभेची पूर्वसूरी संस्था म्हणून 'पुणे सार्वजनिक सभेच्या' योगदानाची चर्चा करा.

(2) 'भारताचा स्वातंत्र्य संग्राम हे एक भूमिका युद्ध होते.' आपण सहमत आहात काय ? का ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(1) 'सुरक्षा झडपेचा सिद्धांत' काय होता ? डॉ. सुमित सरकारांच्या विशेष संदर्भात त्या सिद्धांतावरील टीका वर्णन करा.

- (2) 'भारतीय राष्ट्रीय एकात्मता जपण्यासाठी धर्मनिरपेक्षता हा आवश्यक घटक आहे', चर्चा करा.
- (3) भारतीय राज्यघटनेचे महत्व स्पष्ट करा.
- (4) भारतीय संस्कृती आणि भारतीयत्व यांच्यातील सहसंबंध सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) बंगालमधील प्रबोधन
- (2) 1935 चा कायदा आणि राज्यघटनेची विकासप्रक्रिया
- (3) यंग बेंगॉल मूव्हमेंट
- (4) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे महत्व
- (5) धर्मनिरपेक्षता
- (6) संस्कृतीची संकल्पना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper No. 11

(Intellectual History of the Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Define the concept 'Reformation'. Explain its nature and contribution to the intellectual history of Modern West.

(ii) What is 'Utilitarianism' ? Explain its impact under the British rule in India.

P.T.O.

- 2.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (i) Evaluate the philosophical foundations of socialism and communism.
 - (ii) Examine the salient features of nationalism and democracy.
- 3.** Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Mention the salient features of Enlightenment.
 - (ii) State the impact of scientific progress in the modern west.
 - (iii) Explain the principles of Totalitarianism.
 - (iv) Explain the nature of 'post-modernism'.
- 4.** Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Counter-reformation
 - (ii) Demerits of Individualism
 - (iii) Principles of Humanism
 - (iv) Salient features of Romanticism
 - (v) Objectives of capitalism
 - (vi) Define Nationalism and Internationalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'धर्म-सुधारणा' या संकल्पनेचा अर्थ सांगून तिचे स्वरूप आणि पाश्चिमात्य वैचारिक इतिहासास लाभलेले योगदान विशद करा.
- (ii) 'उपयुक्ततावाद म्हणजे काय ? त्याचा ब्रिटिशकालीन भारतातील राजवटीवरील प्रभाव स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) समाजवाद आणि साम्यवादाच्या तात्विक बैठकीचे मूल्यमापन करा.
- (ii) राष्ट्रवाद आणि लोकशाहीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) बुद्धीप्रामाण्यवादाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (ii) वैज्ञानिक प्रगतीचा आधुनिक पाश्चिमात्यांवर पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा.
- (iii) सर्वकषवादाची प्रमुख तत्वे विशद करा.
- (iv) उत्तर-आधुनिकवादाचे स्वरूप सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) प्रतिधर्मसुधारणा
- (ii) व्यक्तीवादातील दोष
- (iii) मानवतावादाची तत्वे
- (iv) स्वच्छंदतावादाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (v) भांडवलशाहीची उद्दिष्ट्ये
- (vi) राष्ट्रवाद आणि आंतरराष्ट्रवादाचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Core Paper 12

[World after World War II (1945–2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the concept 'Cold War' and discuss its nature.

(2) Define the concept 'Non-Alignment'. Bring out its political significance.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is the Palestine issue ? What role did Yasser Arafat play in it ?

(2) Why was Mikhail Gorbachev called as "propounder of the second revolution" in U.S.S.R. ? Write your opinion.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Explain the nature of the Cuban crisis.
- (2) What role did CENTO play in the Cold War ?
- (3) State the salient features of the Arab-Israel conflict of 1967.
- (4) State the political significance of the Vietnam War.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) South East Asian Treaty Organization (SEATO)
- (2) Belgrade Summit of 1961
- (3) Camp David Agreement of 1978
- (4) Geneva Conference (1954)
- (5) The concept of Glasnost
- (6) Salient features of the oil politics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'शीतयुद्ध' ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि त्याच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (2) 'अलिप्ततावाद' या संकल्पनेचा अर्थ सांगून तिचे राजकीय महत्त्व नमूद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'पॅलेस्टाईन प्रश्न' काय होता ? यासर अराफत यांनी त्यात कोणती भूमिका बजावली ?
- (2) मिखाईल गोर्बाचेव्ह यांना रशियातील "दुसऱ्या क्रांतीचा प्रणेता" असे का म्हणतात ? तुमचे मत लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) क्यूबा पेचप्रसंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) सेंटो (CENTO) शीतयुद्धात कोणती भूमिका बजावली ?
- (3) 1967च्या अरब-इस्राईल संघर्षाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (4) व्हिएतनाम युद्धाचे राजकीय महत्व सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) आग्नेय आशियाई करार संघटना (SEATO)
- (2) 1961ची बेलग्रेड शिखर परिषद
- (3) 1978चा कॅंप डेव्हीड करार
- (4) जिनेव्हा परिषद (1954)
- (5) खुलेपणाची संकल्पना (ग्लासनोस्त)
- (6) तेलाच्या राजकारणाची ठळक वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4305]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper 19

(Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) Discuss the contribution of non-Brahmin movement to the reforms related with the caste.

(2) What is historical consciousness ? When and how it emerged in Maharashtra ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the main principles of Satyashodhak Samaj and take a review of the post-Phule phase of Satyashodhak Samaj.

(2) Describe the textile, sugar and iron industries in 19th century in Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Discuss the role of female reformers in the movement of women emancipation.
 - (2) Which were the causes for the rural-urban dichotomy ?
 - (3) Prarthana Samaj was 'to humanise, equalise and spritualise'. Discuss.
 - (4) State the salient features of counter-cultural movements.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Contribution of Chhatrapati Shahu in eradication of caste
 - (2) Changes in the means of transport in 19th century in Maharashtra
 - (3) Items of Trade
 - (4) Salient features of the Renaissance in Maharashtra
 - (5) Woods Dispatch Order
 - (6) Vernacular Newspapers in 19th century in Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जातीविषयक सुधारणावादासाठी ब्राह्मणेतर चळवळीच्या योगदानाची चर्चा करा.
 - (2) 'ऐतिहासिक जाणीव' म्हणजे काय ? महाराष्ट्रात ती कधी व कशाप्रकारे उदयास आली ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) सत्यशोधक समाजाच्या प्रमुख तत्वांची चर्चा करा आणि म. फुलेच्या नंतरच्या टप्प्यातील सत्यशोधक समाजाचा आढावा घ्या.
 - (2) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील कापड, साखर आणि पोलाद (लोह) उद्योग वर्णन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) स्त्रियांच्या बंधमुक्तीच्या चळवळीतील स्त्री-सुधारकांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
 - (2) ग्रामीण-शहरी दरीची कारणे कोणती ?
 - (3) प्रार्थना समाज हा 'मानवतेसाठी, समतेसाठी आणि अध्यात्मिकतेसाठी' होता. चर्चा करा.
 - (4) प्रति-सांस्कृतिक चळवळींची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जातीनिर्मूलनातील छत्रपती शाहू महाराजांचे योगदान
 - (2) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील वाहतुकीच्या साधनांमधील बदल
 - (3) व्यापाराचे घटक
 - (4) महाराष्ट्रातील प्रबोधनाची ठळक वैशिष्ट्ये
 - (5) वुडचा खलिता
 - (6) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील देशी भाषेतील वृत्तपत्रे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4305]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper XX

(Socio-religious Reform Movement in South India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Give an account of the socio-religious reform movement in the 19th century India.
 - (2) Estimate the role of Virasalingam Pantalu in the social reform movement in Andhra Pradesh.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the salient features of Non-Brahmin movement in Tamil Nadu.
 - (2) Give an account of Sree Narayan movement in Kerala.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) State the consequences of the social reform movement in 19th Century India.

P.T.O.

- (2) Evaluate the contribution of Alluri Sitaramrajula in the social reform movement in Andhra Pradesh.
- (3) Define the term 'Social Legislation'. State the importance of the social legislation in Mysore.
- (4) Discuss the rise and growth of the justice party in Tamil Nadu.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Objectives of Alluri Sitaramrajulu movement
- (2) Moral teaching of Sree Narayan Guru
- (3) What is Non-Brahmin Movement ?
- (4) Ezhawa Sabha
- (5) South Indian Liberal Federation
- (6) Annadurai.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक-धार्मिक सुधारणा चळवळीचा वृत्तांत द्या.
- (2) ओंध्रप्रदेशातील सामाजिक सुधारणा चळवळीतील वीरेसलिंगम पंतलु यांच्या कार्याचा परामर्श घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) तामीलनाडूमधील ब्राह्मणेतर चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 - (2) केरलमधील श्रीनारायण चळवळीचा वृत्तांत द्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक सुधारणा चळवळीचे परिणाम सांगा.
 - (2) आंध्रप्रदेशातील समाजसुधारणा चळवळीतील अलुरी सीतारामराजुला यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
 - (3) 'सामाजिक विधीनियम' ही संकल्पना स्पष्ट करा. म्हैसूरमधील सामाजिक विधीनियमांचे महत्व सांगा.
 - (4) तामीलनाडूमधील जस्टीस पार्टीच्या उदय आणि विकासाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) अलुरी सीतारामराजुला यांच्या चळवळीची उद्दिष्ट्ये
 - (2) श्री नारायण गुरु यांची नैतिक शिकवण
 - (3) ब्राह्मणेतर चळवळ म्हणजे काय ?
 - (4) इडवा सभा
 - (5) सारुथ इंडियन लिबरल फेडरेशन
 - (6) अण्णादुराई.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

Optional Paper 21

(Urban History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the Town-planning of Indus Valley in Ancient Indian history.

(2) What is 'Colonialism' ? Describe the Urbanisation under the British Rule.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) State the causes and significance of the second urbanisation.

(2) Give an account of the urban revolution and explain debates in urban history.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the urbanisation in South India.

P.T.O.

- (2) Explain the salient features of Urbanisation.
- (3) Discuss about types of towns in modern period.
- (4) State the Urban decay in brief.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define 'Urbanisation'
- (2) Types of Cities
- (3) Archeology and Urbanisation
- (4) Nature of linkage in town and hinterland
- (5) Nature of 'Cantonment'
- (6) Development of Industrial Towns.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतीय इतिहासातील सिंधूकालीन 'नगर-रचना' स्पष्ट करा.
- (2) 'वसाहतवाद' म्हणजे काय ? ब्रिटिश काळातील नागरीकरणाचा वर्णन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दुसऱ्या नागरीकरणाची कारणे व महत्त्व सांगा.
- (2) नागरी क्रांतीचा वृत्तांत द्या आणि नागरी इतिहासातील वादंग स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) दक्षिण भारतातील नागरीकरण स्पष्ट करा.
- (2) नागरीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (3) आधुनिक कालातील नगरांच्या प्रकारांबद्दल चर्चा करा.
- (4) नगरांचा व्हास थोडक्यात सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'नागरीकरणा'ची व्याख्या करा.
- (2) शहरांचे प्रकार
- (3) पुरातत्त्व आणि नागरीकरण
- (4) नगर आणि किनाऱ्यालगतचा प्रदेश यांच्यामधील संबंधाचे स्वरूप
- (5) 'सैनिकी छावण्या'चे स्वरूप
- (6) औद्योगिक नगरांचा विकास.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4305]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

HISTORY

[Optional Paper 22]

[East Asia : Japan (1853-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss in detail the arrival of Commodore Perry in Japan.

(2) Why was the period from 1867 called as the 'Era of enlightened Government' ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the causes for Japanese attack on Pearl Harbour and state its effects.

(2) Explain the various stages of the rise of Japan as a World power.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Analyse the socio-economic effects of the abolition of feudalism in Japan.

P.T.O.

- (2) Why did Japan impose the 'Twenty-one demands' on China ?
- (3) Give an account of the rise of Militarism in Japan.
- (4) Assess the economic conditions in Japan in the interwar period.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Economic reforms of the Meiji Government
- (2) Main provisions of the treaty of Kanagawa
- (3) Consequences of the Russo-Japanese War (1904-05)
- (4) General Tojo
- (5) Washington Conference (1922)
- (6) Japan's relations with China after World War II.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) कमोडर पेरीचे जपानमधील आगम या विषयी सविस्तर चर्चा करा.
- (2) 1867 पासूनच्या कालखंडाला 'नवजागृतीच्या शासनाचा काळ' असे का म्हणतात ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) जपानच्या पर्लहार्बरवरील हल्ल्याची कारणे स्पष्ट करा आणि परिणाम सांगा.
- (2) जपानच्या एक जागतिक सत्ता म्हणून उदय होण्यामागील विविध टप्पे स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) जपानमधील सरंजामशाहीच्या उच्चाटनाच्या सामाजिक व आर्थिक परिणामाचे विश्लेषण करा.
- (2) जपानने आपल्या 'एकवीस मागण्या' चीनवर का लादल्या ?
- (3) जपानमधील लष्करवादाच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.
- (4) दो महायुद्धांच्या दरम्यानच्या काळात जपानच्या आर्थिक परिस्थितीचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मेईजी प्रशासनाच्या आर्थिक सुधारणा
- (2) कानागावा तहातील प्रमुख तरतुदी
- (3) रशिया-जपान युद्धाचे (1904-05) परिणाम
- (4) जनरल तोजो
- (5) वॉशिंग्टन परिषद (1922)
- (6) दुसऱ्या महायुद्धोत्तर कालातील चीन-जपान संबंध.